

*Турицька М., аспірант 2 курсу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

*Науковий керівник: Голубка О.Я., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Лісовий сектор України є важливою складовою економічного зростання держави, що забезпечує відтворення лісоресурсно-виробничого потенціалу окремих регіонів. Специфіка розміщення лісових ресурсів визначає рівень освоєності лісовиробничого комплексу на регіональних рівнях та відображає їх економічний та екологічний потенціал. Україна відноситься до малолісних держав Європи, загальна площа лісового фонду, вкритого лісовою рослинністю, становить 9,6 млн га; лісистість території країни – 15,9%; Лісові ресурси розташовані нерівномірно, на Карпатський регіон припадає 21,1% загальної площі вкритої лісом. На територію Закарпатської області припадає 6,4% лісів країни, за коефіцієнтом лісистості території це 54,3%. Зважаючи на такий потенціал розвиток лісової галузі є пріоритетним та значущим як в екосистемному відношенні так і в соціально-економічному значенні для народного господарства.

Сучасний етап розвитку менеджменту в організації лісового господарства здебільшого ґрунтується на ресурсній моделі лісогосподарювання, основним принципом якої є безперервне і невиснажливе лісокористування, яке зумовлює оптимізацію обсягів усіх видів використання матеріальних ресурсів лісу [1, с 21].

В останні роки в лісогосподарському комплексі на фоні екологічної та економічної кризи загострилися проблеми пов'язані із станом лісового фонду, доступністю лісових ресурсів, зносу виробничих потужностей. Це призвело до зниження рівня виробництва в деревообробній галузі регіону, що в свою чергу відобразилось на інвестиційній привабливості комплексу. Відповідно, вивчення проблем інтеграції соціально-економічних та екологічних аспектів збалансованого розвитку господарюючих суб'єктів в лісогосподарському комплексі, а також механізму екологізації виробництва і забезпечення екологічної безпеки на рівні підприємств визначається актуальністю і має наукове та практичне значення [2].

Засадами для створення екологічно-орієнтованого лісогосподарського менеджменту як усвідомленої діяльності економічних суб'єктів лісогосподарського сектору є дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених:

Ферару Г.С., Осипов Б.А., Мішенін Є.В., Голян В.А., Дяченко Я.Я., Карпук А.І.

Структурами лісогосподарського комплексу регіону є лісове господарство, лісопереробна та лісохімічна промисловість, що сконцентровані навколо лісоресурсної бази і забезпечують потік фінансових ресурсів. Система лісового господарства існуючи в регіоні понад 100 років за різних державних утворень, переживаючи гострі економічні кризи, нерациональне використання своєї лісосировинної бази, на даний момент потребує перебудови з екологодеструктивних позицій господарювання до зваженого еколого-економічного управління в рамках національних стандартів ДСТУ ISO 14000, міжнародних стандартів щодо систем екологічного менеджменту ISO 14001 та 14004.

Перед лісовою галузю регіону постають до вирішення такі проблеми економічного характеру: низька якість та конкурентноспроможність лісової продукції на зовнішньому ринку; невідповідність продукції міжнародним екологічним вимогам; високий ступінь зносу технічного обладнання; зменшення об'ємів лісобудівних робіт; нерівномірне використання лісосіки; низький розвиток транспортної інфраструктури в лісових масивах; відсутність механізму ефективного фінансування відновлення лісів; переважання сировинного напрямку виробництва на фоні слабо розвиненої власної переробки; ріст затрат підприємств галузі.

Постає економічна потреба у зміні оцінки економічної ефективності ведення лісового господарства. Стандартний підхід до визначення ефекту приймався як різниця між поточними доходами і витратами, без врахування дійсного часу понесення витрат і отримання доходів. Тобто, в результаті господарської діяльності лісогосподарських підприємств отримується продукція, яка не є наслідком понесення поточних витрат. Таким чином, втрачається економічний зв'язок між минулими витратами підприємства на створення та відновлення продуктивних здатностей лісових екосистем та доходами поточного періоду внаслідок реалізації частини деревних ресурсів. Оскільки, основною особливістю лісового господарства є те, що частина лісогосподарських заходів не супроводжується досягненнями поточного економічного ефекту.

Обсяги бюджетного фінансування в регіоні є низькими, більшість лісогосподарських підприємств в останні 5 років на 90% фінансуються власними коштами. Це призводить до неможливості повного використання лісоресурсного потенціалу. У зв'язку з низькими виробничими потужностями, а ступінь зносу основних фондів на підприємствах галузі складає в середньому 40%, їх моральною застарілістю та діяльністю в умовах мораторію на експорт необробленої деревини (кругляк), лісгоспи стикаються з проблемою залучення коштів у вітворення лісоресурсного потенціалу. Наполовину це питання вирішується залученням у фази виробництва суб'єктів підприємницької діяльності, що спеціалізуються на лісозаготівлі.

Безумовно, лісовий сектор потребує перебудови задля залучення інвестицій у галузь, але чи це буде європейський шлях розвитку з приватизаційними процесами чи шляхом формування інтегрованих підприємницьких об'єднань лісогосподарського спрямування, утворення форм державно-приватного партнерства та іпотечно-заставних операцій, управління лісовим господарством повино залишатися державним.

Перспективними напрямками, що підвищують конкурентоздатність та інвестиційну привабливість підприємств лісової галузі значну роль відіграють процеси екологізації виробництва, підвищення якості лісових ресурсів, мінімізація втрат на всіх стадіях переробки, використання в якості альтернативних джерел енергії відходів під переробки лісопромисловості.

Основою розвитку лісового господарства регіону є відповідність критеріям сталого розвитку підприємств лісопромислового комплексу як еколого-економічних систем:

1. Фінансово-економічна складова: фінансова стійкість підприємств, поліпшення параметрів діяльності.
2. Правова: діяльність здійснюється в рамках законів України.
3. Соціальна: компетентність спеціалістів і їх відвертість щодо діяльності по екологічним питанням.
4. Організаційна: ефективне функціонування екологічного менеджменту, охорони праці і виробничої безпеки.
5. Технологічність: безвідходність виробництва, широке використання вторинної сировини, раціональне використання сировини, матеріалів, ресурсів.

Ці критерії є основними вимогами лісової сертифікації, яку здійснює міжнародна організація – Лісова опікунська рада (FSG). Станом на 2018 р. в Закарпатській області всі державні підприємства пройшли аудит і отримали сертифікат. Отже, шлях підвищення економічної ефективності лісогосподарського комплексу залежить від вирішення ряду економічних питань і в основному від здійснення ефективного еколого-економічного менеджменту галузі.

Список використаних джерел:

1. Мішенін Є. Формування системи екологічного менеджменту лісогосподарських підприємств / Є. Мішенін, І. Ярова // Економіст. – 2013. – № 10. – С. 21–26.
2. Ферару, Г.С. Экологизация производства на предприятиях лесопромышленного комплекса России / Г.С. Ферару. – Архангельск: Поморский университет им М.В.Ломоносова, 2006. – 193 с. – 12,5 п.л.